

Softball

...med skole-modifikationer, kasketter og masser af tyggegummi

● AF ERIK JUUL

En modificeret form for softball er en nødvendig "nøgle" til en række døre, der efterhånden må åbnes før det færdige spil. De rigtige softball regler er nemlig temmeligt komplicerede at holde styr på; men ofte viser det sig, at jo flere man får inddraget, jo mere intens og bedre bliver spillet.

Denne artikel er primært tilegnet de sidste mellemtrins- samt ældste elever og giver anvisninger på mindre spil-tillempelser; trinnet før de internationale regler tager over.

Introduktion

Man skelner mellem 2 typer softball, nemlig:

- **"Fast pitch"** hvor "pitcher" med sit underhåndskast, må kaste så hårdt han kan.
- **"Slow pitch"** hvor "pitcher" med sit underhåndskast skal kaste en "venlig" bold med en lille bue på. Det er selvfølgelig nemmere som batter at ramme en "slow pitch"-bold, og det giver langt mere spil og aktion for markspillerne.

Derfor bør "slow pitch" introduceres som måden der spilles på i skole- og begynderregi.

(En af forskellene på "baseball" og "softball" er netop måden som "pitcher" kaster på. I baseball kastes der med et overhånds (håndbold)-kast. Vanskelig at ramme = mindre spil.)

Udstyrets "magi"

Softball har en "magi" tilknyttet sit udstyr, - de store gribehandsker og battet. At give eleverne de store gribehandsker på, så de kan give hinanden nogle bolde i næverne, minder om billedet af kvier, der lukkes ud på græs om foråret. Selvfølgelig kan man med stor fornøjelse spille softball uden handsker, med et rundboldbat eller slå til bolden med hånden; men magien og "lugten af savsmuld" får man så ikke foræret på et sølvfad.

Fleere amtscentraler/undervisningscentre har grejet til udlån.

Men fænger spillet an kan man måske ad åre opbygge sin egen lille beholdning.

Rekvisitter:

- **Handsker:** Husk den bedste kaste-hånd skal være fri. Højrehåndede har gribe-handsken på venstre.
- **Bat:** Aluminium eller træ.
- **Bolde:** Rigtige softbolde er (som baseballs) hårde som sten, og må frarådes i folkeskoleregi. Gør man det til "spillet" i 9.-10. idrætsklasse og er i besiddelse af alt beskyttelsesudstyret i form af hjelme og kropsbeskyttelse, kan man prøve. Men markedet bugner af blødere gummi- og stof-agtige boldtyper, der kan bruges, uden at spillet forringes.
- **Baser:** 4 stk. basepuder, vinylstykker eller tæppefliser på ca. 40x40 cm.
- **"Pitchers cirkel"** 1 stk. kasteplade, eller anden afmærkning i form af snor, hulahopring eller lign.
- Et **"scorecard"**. (Se illustration til sidst).

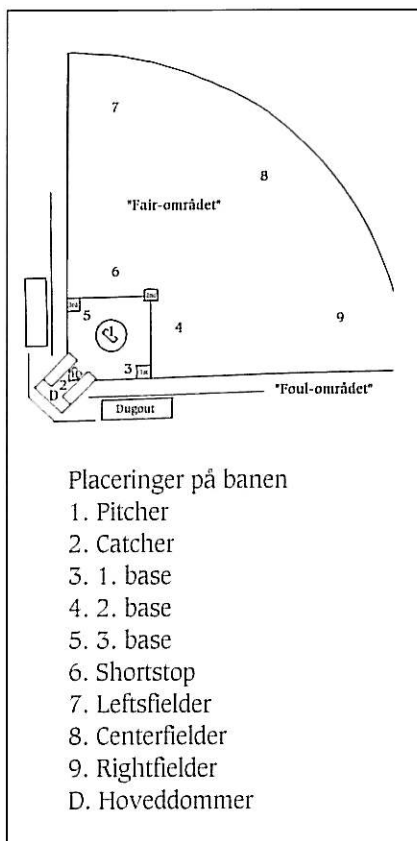

Om 1/2 sekund - et drømmeslag eller grebet ud, that is the question?

"Catcher" sidder på hug ca. 1 1/2 meter lige bag homebase; - handsken klar hvis batter misser slaget.

Banen

Banen er et kvadrat sat på spidsen; og så kaldet diamantform (se illustration). 4 steder er der placeret baser. "1.st., 2.nd., 3.rd. & home-base". ("Home-base" er den 4. base, hvorfra der slåes af "batter".

I skoleregi anbefales en afstand mellem baserne på mellem 12-15 m.

(I turnerings "slow pitch" softball er den 19,81 m). "Pitchers plate", der ligger i centrum af en 5 diameter stor "pitchers cirkel", er det sted, hvorfra udeholdets "pitcher" kaster bolden mod "batter".

I skoleregi anbefales at "pitchers plate" ligger 10-12 m (i lige linie) fra "home-base".

(I turnerings-softball er afstanden 14,02 m). Selve banen er området indenfor de to lige streger, der kan følges fra "home-base" til henholdsvis 1. og 3. base og deres imaginære forlængelse; dette

kaldes "fair-området". Arealet udenfor dette kaldes "foul-området". Bænken med plads til indeholdets spillere placeres skråt bagud for "home-base". Batter står klar ved siden af "home-base". Udeholdet placerer sig som anvist på illustrationen med en "pitcher" (der står klar med bolden), en "catcher" (der sidder på hug eller på det ene knæ bagved batter - handsken er oppe - klar), en spiller ved hver af de 3 øvrige baser, en "short stop" og 4 "out-fielders". En dommer (læreren), der også skal holde styr på "tællingen", dvs. hvor mange "strikes & balls" der er afleveret stiller sig nogle meter bag catcher, så boldens retning kan ses.

Kampafvikling

En softball kamp afvikles mellem 2 hold à 9 spillere med 7 innings til hver.

En inning slutter og der byttes hver gang et hold har fået 3 "outs". Et holds samlede score efter alle 7 innings tælles sammen og er afgørende for resultatet.

I skoleregi afgør man det selvfølgelig bare efter det antal innings, man nu når, og spiller med det elevantal, man har.

Indeholdet

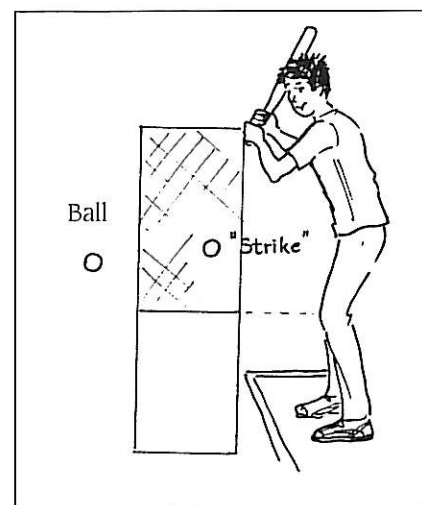
Slår rækkefølge:

Alle eleverne får et nummer fra 1-10. I den rækkefølge skal den enkelte battede. F.eks. slår nr. 6 altid efter nr. 5. Når holdet har 3 "outs" (og skal i marken), lægger man mærke til hvilket nr. eleven, der stod for tur til at slå, har. Pågældende elev starter med at slå i næste inning.

De 2 elever der er "out" undervejs i en inning, er stadig med i spillet, men sætter sig tilbage på indeholdets bænk ("Dug-out" på amerikansk) og venter på, at deres batting-tur kommer igen.

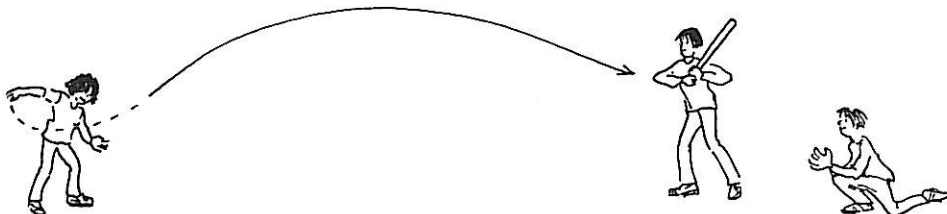
3 "strikes" at gøre med:

En batter har 3 forsøg (3 strikes) til at ramme bolden fra pitcher. Pitcher skal kaste bolden med en lille bue, således at den over "home-plate" befinder sig i en højde mellem batters skuldre og knæ, dette område kaldes "strike-zonen" (se illustration).

Hvis pitcher kommer til at kaste skæve bolde, som ikke får deres svæv igennem "strike-zonen", kaldes de for "balls". Hvis der kastes 4 "balls", straffes udeholdet og pitcher ved at batter risikofrit må gå op og indtage 1. base. Alle øvrige løbere, der får tvunget løb (læs senere) må også gå en base videre. Dette kaldes en "walk". En "walk" dømmes også, hvis pitcher rammer batter på kroppen. En batter må gerne slå efter en "ball", og rammes den, er spillet i gang. Men rammes den ikke, omdøbes den til en "strike" brugt af batter. Slår eller snitter batter bolden ud i "foul-området", er der ligeledes brugt en "strike". En undtagelse er dog på den 3. strikebold; slåes den udenfor banen, betragtes den som ikke spillet, og batter modtager en ny bold. (se "foul-balls" nedenstående).

Hvis batter misbruger 3 "strikes" tæller han som "død" og sætter sig bagest på indeholdets bænk.

"Out!"

Base-vogteren har kontakt med både base (med foden) og bold (i handsken) en brøkdels af et sekund før løberen via sit "slide" får fod-kontakt til basen.

At stjæle baser:

Det er ikke tilladt at stjæle baser i "slow-pitch" softball. Dvs. man må som løber først forlade den base man står ved, når batter har slået bolden i spil.

Dette fordi bolden kastes så blødt, at løberne vil få for stor en fordel af at løbe tidligere.

Man må dog som løber fortsætte med at løbe mod nye baser, så længe pitcher ikke har bolden indenfor "pitchers cirkel". Man kan derfor godt kalde det at "mini-stjæle" en base, hvis en løber, medens bolden kastes fra en markspiller (f.eks. basevogter 3) ind til pitcher, påbegynder et nyt løb (f.eks. fra base 2 mod base 3), medens bolden er i luften. Det er ok.

Nogle vil hårdnakket påstå at base 3 er blevet "lukket". Dette er ikke tilfældet, med mindre man lader lokale/personlige regler overtrumpe de turneringsmæssige.

Udeholdet

Udeholdet arbejder hele tiden for at begrænse indeholdets score og tilføje dem 3 "outs".

Der er hovedsagelig 4 måder at gøre indeholdets spillere "out" på:

- Batter misbruger 3 strikes (som omtalt).
- Batter gribes ud, hvis bolden ikke har ramt jorden inden. En batter kan gribes ud både i "fair- & i foul-området". (se "Grebet ud" nedenstående).
- En batter/løber kan af alle udeholdets spillere altid "røres ud", når de ikke har kontakt med en base. At "røre en løber ud" gøres med den handske, hvori bolden ligger. Man må ikke - som i spillets barndom - kaste bolden efter folk!! (se "Hot-box" nedenstående).
- En løber, som tvinges frem (tvunget løb) af en bagfra kommende holdkammerat, kan gøres "out", hvis bolden stikkes til den base, som løberen skal nå frem til, og bolden kommer først.

Som regel griber basevogteren bolden og har kontakt til basen med foden.

Bemærk, der er altid tvunget løb mod 1. base.

Grebet ud:

Batter er "out".

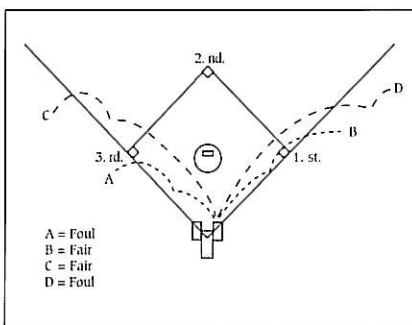
Spil desuden som modificeret start med, at løbere der løber på en bold som bliver grebet, blot går stille og roligt tilbage til deres (gamle)-base igen, klar til næste bold.

Senere kan man lægge den rigtige regel ind: Det er ikke tilladt at løbe på en griber; først når den er grebet! Dvs. hvis man rører sin (gamle)-base efter eller når grebet fuldbyrdes, må man gerne løbe mod den (nye)-næste base.

Er løberen kommet afsted og bolden bliver grebet efterfølgende, kan markspilleren kaste bolden ind til løberens (gamle)-base. Ankommer bolden der inden løberen er returneret, er løberen også "out". Dermed er der 2 "out" på samme bold. Dette kaldes "dobbelt-play".

"Foul balls":

"Foul-balls" er bolde som slås udenfor spillepladsens sider, og spillet standses. Det er ikke tilladt løberne på baserne at løbe på "foul-balls". (De går blot tilbage). Man dømmes en "foul-ball" udfra hvor bolden ender, når den ligger stille. Dvs. hvis en bold snittes og skrues således at den rammer græsset inde i "fair-området" med ender ude i "foul-området", er det en "foul-ball". Bolde, der slås længere ud end baserne 1 og 3 og rammer græsset indenfor "fair-områdets" fortsatte "usynlige" linie, men p.g.a. vind, skruring eller baneforhold ender ude i "foul-området", er gode nok og spillet fortsætter. Rammer bolden først græsset udenfor den imaginære linie, direkte i "foul-området", dømmes bolden "foul".

Bolden i spil:

Når batter rammer bolden ud i "fair-området", skal batter løbe mod 1. base; uanset om det er et langt slag eller kort slag.

Efter slaget omdefineres han til en løber, der skal forsøge at løbe point hjem til sit hold. Der scores et point hver gang en løber hele vejen rundt har trådt på 1-2-3 og til sidst "home-base". Der er dog sjældent, man kan nå hele vejen rundt på sit eget slag "home-run", så undervejs kan man vælge at tage "helle" på baserne og kan ikke gøres "out" der.

Bemærk at et "home-run" stadig kun tæller ét point, og der er ikke noget, der hedder "befriere".

Et "home-run" kan, udover at løbes hjem også slås hjem, hvis bolden passerer banens yderlinie indenfor fair-områdets forlængelse. (Er som regel en kridtstreg, tov, begyndende bevoksning eller lignende.

Der må aldrig stå mere end én løber pr. base. Man tvinger altid de foran løbende fremad mod en ny base. Det er ikke tilladt at overhale.

Høje bolde gribes med handsken op ad. Grebet graderes med den frie hånd lige så snart boldet rammer handsken; - for måske skal den stikkes lynhurtigt videre til en basevogter i forsøget på at få "dobbelt-play".

I en introduktionsfase til spillet bør man spille med, at hvis en base blot er berørt af batter-løberen undervejs, er han inde "safe".

Senere kan man så lægge de rigtige regler ind: Det er kun på base 1 og "home-base", man er inde, når basen er berørt og

siden forladt igen p.g.a. afløbs-farten. Derimod skal man stå på base 2 og 3, have fysisk kontakt med den, når basevogteren har bolden og træder på basen. Dvs. hvis en løber træder på base 3, inden bolden ankommer, men p.g.a. farten suser et par meter for langt, er det ok. Men sker der i mellemtiden det, at basevogteren får bolden, inden løberen får genetableret kontakt til basen, er løberen out; hvis der er tvunget løb (se senere).

Er udeholdet på mærkerne, dygtige og heldige på en gang kan det godt lade sig gøre at give indeholdet 3 "outs" (trippel-play) på den samme bold; men så skal det også gå stærkt... rigtig stærkt.

"Hot box og rørt ud:"

Løbere, der ikke har tvunget løb, dvs. basen bag dem er ledig og besættes ikke af andre, kan kun "røres ud". F.eks. er en løber fra base 2 til base 3 ikke "out", selvom bolden er i handsken på basevokter 3, før løberen ankommer; hvis altså base 2 bagved stadig er ledig. For at få løberen "out" må basevokter 3 (går nogle meter frem) og "røre" løberen ud. Løberen må dog forsøge enten at "slide" ind (kaste fødderne ind og ramme base 3 inden berøringen fra basevokteren) eller vende om og forsøge at nå tilbage til base 2. Så kan basevokter 3 kaste bolden ned til basevokter 2, der også kun kan "røre" løberen ud. Nu er der etableret en situation som kaldes "hot box", hvor en løber, der ikke har tvunget løb, kæmper for sit liv imellem 2 baser.

De 2 basevogtere kan nærme sig hinanden, medens de kaster bolden imellem sig, eller løberen opgiver frivilligt. Det er ikke tilladt en løber at afvige en løbekorridor på 1 m's bredde, mellem baserne.

"Out of play:"

Hvis udeholdet i forsøget på at stikke bolden til hinanden kaster så skævt ("over-throws"), at bolden ender ude i noget buskads eller langt ude i foul-området dømmes "out of play". Det betyder, at løberne må indtage en base frem i forhold til, hvor de er, når dommen lyder; men de skal så blive stående der.

Gode råd

- Støt evt. op om den amerikanske "softball-fortælling" ved at medbringe lidt tyggegummi til timen. Ligesom eleverne selvfølgelig skal have deres (omvendte) kasketter på.
- Som dommer/lærer får man nok at gøre med at holde styr på tællingen med "strikes/balls" samt vejlede i spillers regler, teknik og taktik. Derfor sørg for, at pointregnskabet (score-card) styres af det battende hold eller en ikke aktiv elev.
- Gør meget ud af at øve de forskellige spilhandlinger inden kampene starter (...at ramme bolden med battet, pitche den "venlige bold" samt kaste og gribe).
- Lad eleverne veksle mellem forskellige placeringer når de er udehold, så alle får erfaringer med at være basevokter, pitcher, catcher eller "out-felder".
- Når der byttes mellem "innings", er det god klargøring at det nye udehold tager 2-3 bolde med sig i mar-ken og fra deres positioner giver

hinanden nogle bolde i handskerne. At "pitcher" laver nogle prøvekast til "catcher".

At indeholdets første battere varmer deres "sving" op, et sted med god plads omkring sig.

Efter ca. 2 min. råbes "bolde ud" og der gøres klar til spil.

- Hvis det er for vanskeligt for batterne at ramme bolden eller for en pitcher at kaste spilbare "strike"-bolde, kan man bruge et slagstativ med gummitop som T-sted for bolden. Evt. kan man tillade at batterne må vælge den mulighed på et hvilket som helst tidspunkt i kampen.
- Vis og forklar eleverne nogle videoklip fra en baseball-kamp fra en af de udenlandske TV-kanaler. (Det er sjældent, der vises softball, selvom er fleste spiller det).
- "Tak for kampen" foregår ved at de to hold samles bag henholdsvis 1. og 3. base. Derfra jogger begge rækker imod og forbi hinanden til "high five" håndflade klask.
- Som en slags "før"-opstart til forståelse af softballreglerne, taktikken og nogle af bevægelsesmønstrene vil det være glimrende at spille med en minihåndbold, eller tennisbold, hvor man selv kaster bolden i spil. Evt. kan man selv fabrikere en mellemting mellem rundbold og softball. ■

Erik Juul

Lektor ved Århus Dag- & Aftenseminarium

Johan Skjoldborgsvej 9,

8660 Skanderborg.

Tlf. 86 51 21 81

Softball scorekort (Til kopi):

INNINGS								
Hold	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Total
GIANTS								
SOX								

Point = 1 "Out" = +